

Cvrsvs Philosophicvs

Arriaga, Rodrigo de

Antverpiæ, 1632

Sect. II. Quæ sint viuentia in actu primo, & quæ in actu secundo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95614](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95614)

autem præcisè dicit, esse representationem obiecti, productionem autem nullo modo dicit; ergo motus physicus & intentionalis sunt æquiuocè motus, ergo ab illis non potest abstrahi ratio communis.

Respondebis Secundò, Deum & creaturas conuenire in hoc, quod est, habere ab intrinseco terminum vitalem, cum hac differentiâ, quòd Deus habet ab intrinseco sine productione, creatura verò cum productione. Sed contrâ, quia habere perfectionem ab intrinseco, id est sibi identitificatam, non est ratio sufficiens ad constituendam vitam, ergo licet in hoc conueniant Deus & creatura inter se, non conueniunt in ratione vitæ.

76 Sed obieciſ: Deus verè viuitt, & planta verè viuitt, ergo habent prædicatum commune vitæ. Respondeo, Deum viuere vitâ intentionali, plantam verò vitâ physicâ, quæ duo non habent inter se vllam conuenientiam in prædicato constituyente vitam, vt ostensum est.

Replicabis: Deus magis conuenit cum plantâ quàm cum lapide, quia cum lapide conuenit solum in ratione substantiæ, cum plantâ verò conuenit in ratione vitæ. Respondeo, in hac obiectione supponi eam conuenientiam, quam nos negamus: licet enim Deus viuât, non tamen vitâ vllò modo simili vitæ plantæ; vt enim ostensum est, illæ duæ vitæ solo nomine conueniunt.

SECTIO II.

Quæ sint viuientia in actu primo, & quæ in actu secundo.

77 **E**xPLICATA vitâ physicâ, facillè dignoscetur quæ sint viuientia in actu primo, quæ in actu secundo. Pro quo aduerte, viuens in actu primo illud esse, quod est principium operationis vitalis formaliter; viuens verò in actu secundo esse ipsam actualem operationem vitalem, quæ magis propriè dicitur vita in actu secundo, quàm viuens.

Aduerte deinde, viuens in actu primo aliud esse substantiale, accidentale aliud. Viuens accidentale est principium accidentale, per quod substantia producit actum vitalem: substantiale verò est ipsa substantia viuens quæ est primum principium operationum, homo, Angelus, equus, &c.

78 Aduerte denique, in hac quæstione etiam plurimum de nomine misceri; etenim nonnulli Auctores solum intelligunt nomine principij vitalis accidentalis id quod ita per se est ratio producendi terminum vitalem, vt sit etiam debitum principio radicali ab instanti suæ generationis: vnde inferunt, habitus naturales non esse vitales in actu primo, quia non debentur animæ ab instanti generationis, potest enim sine habitibus absolute existere, & operari. Alij verò solum intelligunt nomine principij vitalis accidentalis id, quod est subiecto ratio operandi ab intrinseco, etiam si sit quid ei substantiæ indebitum ab instanti generationis, vnde non excludunt habitus naturales à ratione principij vitalis.

79 Certè inter hos Auctores de re nulla est dissensio: nec enim negari potest, habitum naturalem non deberi animæ pro primo instanti, &

animam posse sine illo operari, quia non dat simpliciter, sed facillè posse: quare si nomine principij vitalis significetur principium debitum à primo instanti, non dubium, habitum non esse vitalem; si verò id non requiratur, videtur etiam certum, habitum esse vitalem, quia & est ab intrinseco, id est petens recipi & produci ab animâ; item est operatiuus ab intrinseco actu manentium in animâ. Ecce ergo, inter negantes & concedentes habitibus vitam, nulla de re, tota de nomine contentio est.

SUBSECTIO PRIMA.

Quid de habitibus naturalibus & supernaturalibus.

EGO conſeio in hac quæstione, & sit PRIMA CONCLUSIO, Habitibus naturales dicendos vitales, quia principium vitale accidentale in actu primo ferè ab omnibus, vno vel altero excepto, non vocatur principium debitum viuenti substantiali à primo instanti, sed illud præcisè quod in supposito substantiali est ratio viuendi in actu secundo; hoc autem propriissimè conuenit habitui naturali, qui & est ab intrinseco animæ, & ex parte ipsius animæ ab intrinseco concurret ad intellectionem, quæ est actualis vita.

Dices Primo: Habitus non operatur immanenter in se, quia non recipit in se actus, quos producit, ergo non viuitt per modum actus primi. Deinde, eò quòd ipsi operentur, non dicitur propriè anima operari immanenter. Ob hoc argu-
81 mentum à contrariâ sententiâ stant in præsentia aliqui recentiores, sed immeritò, quod Primò ad hominem ostendo, quia in horum sententiâ anima non recipit in se actus materiales sensationis & appetitionis, recipiuntur enim, vt hi docent, in solâ materiâ, & tamen anima viuitt per eos, & est principium vitalis illorum; ergo similiter, licet habitus non recipiat in se actum quem producit, adhuc poterit esse principium vitale. Respondeo deinde absolute, ad rationem principij vitalis accidentalis non requiri, vt ipsum principium in se recipiat operationem; sufficit enim, esse rationem suo subiecto mouendi se ab intrinseco. Quod verò additur, suppositum non denominari operans ab operatione habitus, est manifestè falsum: nam non minus denominatur verè ignis calefacere à calore quem habet, etiam si sit accidens, quàm homo intelligens ab ipsâ animâ. & demus, distinguere potentias, nonne ab intellectu diceretur homo verè se mouere ab intrinseco: quid ergo quoad hoc minus est in habitu?

Dices Secundò: Habitus non est potentia, sed quasi leuamen ipsius, ergo non est principium vitale, sed leuamen illius. Pater consequentia, quia principium accidentale vitale, & potentia, conuertuntur. Respondeo, principium vitale accidentale latius parere quàm potentiam: hæc enim supra principium vitale addit, esse debitum substantiæ ab instanti generationis, & esse determinationem illius ad operandum, eique necessariam ad operationem: quare habitus, qui nullum ex his tribus habet, non est potentia, est tamen adhuc principium vitale, quia est ratio suo subiecto mouendi se ab intrinseco.

Dices Tertiò: Habitus non operatur per se immanenter,

manenter, etenim actus qui fit ab habitu, potest, quantum est ex natura sua, fieri sine habitu à solâ potentia; ergo & potest fieri ab extrinseco, ergo habitus nō est vitalis. Responderi posset, etiam si actus, qui producitur ab habitu, possit fieri sine illo naturaliter, non tamen per eandem actionem in specie quâ ab habitu, ideoque actionem habitus esse naturâ suâ immanentem. Hæc solutio potest ab eis dari, qui vitam in ratione motus immanentis constituunt; at nos, qui vitam physicam in virtute se peritus susceptionem augendi constituimus, habitui non concedimus hanc vitam, sed solum illam quâ est principium conaturalis animæ ad intelligendum seu amandum.

84 SECUNDA CONCLUSIO. Habitus supernaturales non sunt vitales in actu primo. Hanc teneo propter solam auctoritatem communem, quæ in questione de voce magni momenti est. Ratio communis pro hac Conclusionem ea est, quia hi habitus non sunt ab intrinseco animæ: licet enim illi sint intrinseci, quatenus in illâ recipiuntur, non tamen sunt ab intrinseco, quia nec producuntur nec exiguntur ab illâ; ergo anima, dum operatur per hos habitus, non operatur ab intrinseco, ergo habitus supernaturalis non est animæ ratio se mouendi ab intrinseco, ergo nec est vitalis.

85 Posset forè aliquis in his habitibus supernaturalibus, aliquid de re speciale reperire, quod non sit in aliis rebus non viuientibus, ideoque ratione illius vocare vitales tales habitus. Quod autem id reperitur, suadet inde, quia in primis hi habitus sunt determinati ad operandum intra proprium subiectum. Deinde exigunt per se, esse in illo: non enim possunt extra illud existere, quantumuis subiectum illos non petat; hoc autem non reperitur in aliis rebus non viuientibus, ergo in his habitibus datur aliquid proprium rei viuientis, ratione cuius possunt dici principia vitalia.

86 Hanc doctrinam impugnant nonnulli, eo quod habitus supernaturalis non sit determinatus à se ad operandum immanentem, sed id habeat à potentia cui inest, quæ est determinata ad operandum in se; vnde inferunt, illum nihil habere proprium rei viuientis. Sed contrâ, quia etiam habitus naturales ideo præcisè determinati sunt ad operandum immanentem, quia potentia, quibus insunt, sunt determinatæ ad operandum immanentem, & tamen, hoc non obstante, dicuntur ab aduersariis absolute vitales, ergo idem etiam erit de supernaturalibus. Ratio à priori: quia licet habitus determinentur ad operandum immanentem ab ipsis potentiis, cum tamen naturâ suâ sint determinati ad existendum in eis potentiis, & cum illis operandum, absolute sunt determinati ad operandum immanentem, & consequenter absolute erunt vitales, ergo possunt dici habitus supernaturales vitales.

87 Hæc habent locum in sententiâ constituyente vitalitatem in actione immanente: in nostrâ autem aliter discurrendum est, & dicendum, quod ad punctum de causalitate cognitionis eodem modo habitus supernaturales posse dici vitales ac naturales; imò melius, quia magis necessarij sunt ad eos actus habitus supernaturales, quàm naturales. Quia tamen iuxta communem acceptionem principij accidentalis vitalis requiritur,

vt illud sit vel ab ipsâ animâ productum, vel conaturali ipsi viuenti, habitus autem hi nec sunt conaturales, nec ab animâ producti, ideo non debent vocari supernaturales: in questione enim de nomine, standum est auctoritati communi; ideo supra dixi, me hanc tenere solam propter auctoritatem communem.

Actus autem supernaturales, si essent producti aliorum actuum, forè possent dici vitales in actu primo: nam licet essent supernaturales animæ, tamen quia sunt ab ipsâ producti, reputantur quasi quid proprium illius. Sed pura est hæc questio de voce, nec magni momenti.

SUBSECTIO SECUNDA.

Quid de speciebus intentionalibus.

TERTIA CONCLUSIO. Species intentionales seu imptellæ non sunt vitales in actu primo. Hæc est communis, & probatur, quia species non operantur vt virtus intrinseca animæ, prout requiritur iuxta communem acceptionem ad principium vitale accidentale, sed operantur vt vicariæ obiecti; ideoque dum per illas potentia operatur, non operatur ab intrinseco, sed ab extrinseco & nomine obiecti impotentis per se concurrere, ideoque substituentis sibi vicarium. Hoc autem non potest aliter concurrere, quàm concurreret obiectum cuius substitutum est, obiectum autem non concurreret ab intrinseco, ergo nec species, ergo nec sunt vitales.

Hanc Conclusionem vterius confirmo efficacius, quia species per se non exigunt inhaerere potentia in quâ producunt actus, ergo per se non sunt virtus intrinseca animæ. Consequentia est bona. Antecedens suadetur Primò in speciebus naturalibus, sensuum exteriorum, quæ in aère, aquâ, alijsque corporibus recipiuntur; ergo non petunt, quantum est ex se, recipi in potentia in quâ operantur, ergo non sunt ab intrinseco ipsius, possunt enim esse illi extrinsecæ, ergo nec viuunt. Quòd si species spirituales non recipiantur nisi in ipsis principijs cognoscentibus, id est omnino per accidens, ex defectu spiritualis subiecti in quo recipiantur: si enim inter vnum & alterum Angelum interponerentur res spirituales, non video cur per illud medium ab vno in alium Angelum non possent mitti illæ species, sicut de facto mittuntur materiales per medium materiale. Adde deinde, speciem ad concurrendum cum potentia non requirere vnionem sui cum illâ, sed sufficere, eam esse contiguam potentia: sicut enim (vt docent plurimi, & nos infra cum illis) obiectum contiguum concurret ad cognitionem sui immediate, vt in tactu, olfactu, & gustu; cur etiam species contigua recepta in subiecto contiguo, vel penetrato cum potentia, non poterit concurrere ad cognitionem sui obiecti: præsertim cum causa ad operandum in quacumque sententiâ non requirat maiorem approximationem, quàm contiguitatis. Vnde valde arbitror probabile, si Gabriel v. g. habens species spirituales alienius obiecti, penetraretur cum altero Angelo carente eis speciebus, posse illum Angelum alterum cum illis speciebus Gabrielis efficere cognitionem obiecti cuius illæ sunt. Cum enim concursus iste non se teneat ex parte

parte potentia, sed ex parte obiecti, non est magis necessaria ad concurrendum vno speciei, quam vno obiecti: hæc autem, in omnium sententia, non requiritur; potest enim Angelus penetrare cum altero, imò & illius accidentia possunt immediatè concurrere ad cognitionem sui in altero Angelo, ergo & species. Imò sicut species Gabrielis possunt immediatè simul cum Michaële concurrere ad cognitionem sui reflexam, ita poterunt ad cognitionem sui obiecti. Ex his euidenter infertur, speciem non esse virtutem intrinsecam per se animæ, aut potentia cognoscentis, & consequenter non dicendam vitalem.

Obijcies: Si species contigua, & non recepta in potentia, potest efficere cognitionem, ergo & poterit species distans, si aliquid in medio producit, sicut enim est sufficienter approximata ad operandum (vt diximus in Physicis de omni causâ) imò ipsum obiectum distans poterit concurrere immediatè: hoc autem videtur absurdum, ergo dicendum est, speciem requirere vniōem sui cum potentia ad concurrendum, & ex huius vniōis defectu non posse speciem distans concurrere, ergo iam species naturâ suâ erit virtus intrinseca.

92 Respondeo Primò, hanc difficultatem independentem esse à nostrâ opinione de concursu specierum: etenim communissima & verissima sententia est, obiectum proportionatum, & præsens, etiam si non vniatur potentia, posse cum illâ concurrere ad cognitionem sui, vt concurrit de facto Deus cum intellectu Beati, & vnus Angelus cum altero, & in tactu & gustu infra probabitur. Ecce in hac sententiâ totam obiectionis difficultatem, cur scilicet obiectum distans non concurreret ad cognitionem sui, si in medio aliquid producit, quandoquidem ita sit sufficienter approximatum, & aliunde non requiratur vno illius cum potentia ad concurrendum. Respondeo Secundò, fortè non esse improbabile, etiam obiectum distans simul cum speciebus intermedijs ab ipso productis concurrere ad cognitionem sui, sicut docetur à pluribus, lucem aeris produci simul à Sole, & ab alterâ luce intermediâ. Sed de hoc nihil infra. Respondeo Tertiò, à speciebus distantibus non produci cognitionem, quia hæc sufficienter exercent suam causalitatem & actiuitatem circa species propinquiores potentia, vnde ad cognitionem non concurrunt immediatè, nisi solæ species immediatæ potentia. Quod amplius

93 explicatur ex dictis in Physicis: ibi enim docuimus, tunc vnâ causam attemperare concursum, quando altera illi omnino similis æqualiter est approximata passo, quia tunc non est maior ratio de vnâ quàm de aliâ. quando tamen vna est magis quàm altera approximata, iam est specialis ratio in vnâ ad concurrendum, quæ non est in alterâ, ideoque non est cur vtriq; concedatur concursus, præsertim cum causæ distantes occupatæ sint, vt diximus, in productione proximarum causarum. Quod autem neque ipsa obiecta, à quibus species producuntur, debeant immediatè concurrere ad cognitionem, etiam probatur facili, quia species ab ipso obiecto productæ, sunt sufficientes ad producendam cognitionem sine immediato concursu obiecti, vt patet in cognitione ab ipsis

94 speciebus factâ absente omnino obiecto. Præterea habent maiorem approximationem quàm obiectum, ergo concurrent solæ ad productiones cognitionis. Confirmatur, quia tunc præcisè admittimus, à causâ distanti produci immediatè effectum, quando id, quod causâ distans produxit in medio, non sufficit ad productionem illius effectus: vt, quando lux producta in crystallo distanti, maior est luce aeris intermedijs, tunc recurrimus ad Solem, vt ad causam immediatam illius maioris lucis: quando autem causâ propinquior sufficit, sine fundamento recurritur ad distantiorem, quantumvis hæc sit magis actiua quàm propinquior; ergo cum species propinquiores sint sufficientes ad productionem cognitionis, non debemus ad obiectum recurrere, licet hoc magis actiuum sit quàm species.

SVBSECTIO TERTIA.

Quid de intellectu, & alijs potentijs.

95 QVARTA CONCLUSIO. Intellectus, vt producit species obiectorum, operatur vitaliter in sententiâ ponente vitam in operatione per se ab intrinseco, in nostrâ verò non operatur vitaliter.

Prima pars probatur à nonnullis, quia actio illa productiua speciei est immanens naturâ suâ: neque enim potest intellectus species obiectorum producere in extraneo subiecto. Deinde intellectus in eâ productione, licet suppleat vices obiecti, nomine tamen proprio operatur non vt vicarium & instrumentum obiecti. Sicut Deus licet in productione muris v.g. in materiâ dispositâ gerat vices alterius muris qui ibi deest, non tamen operatur nomine muris, nec muti tribuit illa productio. Ratio est, quia Deus, licet vt causa vniuersalis teneatur supplere defectum causæ particularis absentis, non tamen est instrumentum illius, quia instrumentum non habet virtutem nisi dependenter ab eo cuius instrumentum est, vicarium enim & substitutum non habet virtutem, nisi dependenter ab eo cuius vicarium est. Deus autem virtutem supplendi defectum muris, non habet dependenter à mure, ideoque non est substitutum illius; sed nomine proprio operatur. Idem est in intellectu producente species obiectorum: licet enim in hac productione suppleat defectum obiecti, virtutem tamen ad hanc productionem non accipit ab obiecto, nec ab illo habet dependenter, ideoque non est vicarium obiecti; nec illius nomine operatur, sed nomine proprio, & consequenter viuunt ab intrinseco in productione earum specierum, quantumvis ipsæ species nō viuunt in productione intrinseca cognitionis, quia operantur nomine obiecti extrinseci, non verò nomine proprio, vt diximus supra.

Sed hinc posset replicare cōtra dicta: Species illæ productæ ab intellectu sunt vicariæ obiecti, etiam si non procedant ab illo, nec immediatè, quia obiectum, vt supponimus, non concurrunt; nec immediatè, producuntur enim species ab intellectu, quia iuxta dicta non operatur nomine obiecti, sed licet, ergo species illæ non sunt substitutum obiecti immediatum aut immediatum, & tamen operantur nomine obiecti, ergo etiam intellectus produciens in se eas species operabitur nomine obiecti.

Potest responderi, illas species saltem mediatè produci ab obiecto, non quatenus producuntur ab intellectu, sed quatenus simul etiam produciuntur ab alijs speciebus quæ ab obiecto emanant; ideoque eam productionem specierum, quæ

quatenus ab intellectu, esse vitale & ab intrinseco, quatenus vero ab aliis speciebus, esse ab extrinseco & non vitale: non enim est inconueniens vllum, si vna eademque actio respectu vnus termini sit vitalis, respectu alterius non vitalis.

Adhuc tamen non conuiesces, dicesque, solutionem hanc locum habere in speciebus acquisitis mediata ab obiecto productis, in his autem quæ per se infusæ sunt, non posse explicari quomodo sint vicariæ obiecti, si ad hoc requiratur vt habeant virtutem concurrendi dependenter ab illo; vnde vel debes dicere, etiam si intellectus non habeat ab obiecto eam vim producendi in se species, adhuc tamen esse instrumentum illius, & consequenter productionem specierum non esse vitale etiam respectu intellectus, vel speciem per se infusam esse vitale, & operari per se ab intrinseco. Respondeo, hic multum de nomine misceri, quod scilicet dicendum sit instrumentum aut substitutum, quod non. Sed nec mirum: tota enim quaestio est de nomine, vt & supra dixi. Addo tamen de re, hanc esse differentiam, quod intellectus producat virtute sua partiali species, operatur ab intrinseco per suammet substantiam, quæ illi summè intrinseca est, ideo operatur immanenter; at quatenus per species efficit cognitionem, operatur per aliquid quod est in eo ab extrinseco productum vel infusum; illa enim species sunt, quodammodo extrinseca. Quod si hæc solutio non placet, dic Secundo, ideo dici productionem cognitionis à specie non vitale, quia potest fieri à specie existente in alio subiecto, vt diximus, productio autem speciei ab intellectu non potest fieri nisi in seipso in quo recipiuntur species.

100 Probo autem iam secundam partem Conclusionis, scilicet, in nostra sententiâ intellectum, vt producentem species, non esse principium vitale, quia nec est principium vitæ physice; hæc enim consistit in augmento per intus-susceptionem, quod ibi non est: nec est principium vitæ intentionalis, quia tunc non est principium cognitionis, sed specierum, ergo tunc intellectus nec physice nec intentionaliter viuunt.

QUINTA CONCLUSIO. Potentiæ cognoscitiuæ & appetitiuæ (si distinctæ sint) etiam sunt principia accidentaliter vitalia. Hæc est certissima, & probatur, quia hæc potentiæ sunt ab intrinseco ipsi animæ, sunt enim virtutes illius petite ab ipsa, & sunt principium cognitionis & appetitionis, quæ est vita intentionalis, ergo.

SEXTA CONCLUSIO. Si potentia nutritiua iuuatur ad nutritionem aliquibus accidentibus propriis, residentibus solum in ipsâ potentia, vel in eius subiecto, talia accidentia erunt vitalia in actu primo; ob rationem proximè datam de potentis respectu cognitionis: si verò solum iuuatur accidentibus communibus, calore v. g. frigore, &c. talia accidentia non erunt vitalia, quia non sunt per se virtus intrinseca animæ, sunt enim communia aliis rebus.

101 SEPTIMA CONCLUSIO. Actus cognitionis & appetitionis quatenus producant habitus naturales, sunt principia vitalia in communi sententiâ. Pater, quia tales actus sunt ab intrinseco animæ, & per se immanenter producant habitus (neque enim actus Petri faciliat Ioannem, sed Petrum)

ergo in ipso principio à quo fiunt, necessariò producant habitum, ergo operantur per se immanenter, ergo sunt principia vitalia. In meâ verò sententiâ non sunt, quia dum producant habitum, nec se augent per intus-sumptionem, nec sunt causa cognitionis, quas solas duas vitas ego agnosco.

Aduerte, quoties in præsentî de habitibus naturalibus loquimur, nos supponere eos esse distinctos à speciebus: si enim intellectuales non distinguantur (de quo infra) idem de illis ac de speciebus dicendum est. Conclusiones autem supra posite solum habebunt locum in habitibus voluntatis.

SUBSECTIO QUARTA.

Quid de motu locali.

POTENTIAM loco-motiuam esse vitale, videtur esse communissimum inter Doctores, imò & inter Ecclesiæ Patres, qui præcipuè definiunt viuens in ordine ad motum localem progressiuum, qui est actus potentiæ loco-motiuæ. Ego tamen, iuxta dicta à nobis de vitâ, omnino puto, illum motum non esse formaliter vitale, quia nec est augmentum per intus-sumptionem, nec est cognitio, aut appetitio; ergo, vt sæpè in superioribus repetij, non erit in se vitalis. Dixi, in se; quia arguitur non solum ille motus est vitalis vtrumque, sed creaturæ appetentis, ideo præsupponit virtutem appetendi & sentiendi; sicut virtus producendi in se habitus, licet non sit formaliter vitalis, præsupponit tamen principium capax intelligendi; & virtus generandi filium non est formaliter vitalis, præsupponit tamen necessariò vitam. Et in hoc sensu intelligo ego Patres, qui hic arguebant à posteriori, mouetur ergo est viuens, imò ergo est animal; & tamen certum est in omnium sententiâ, motum etiam progressiuum non esse actum sentiendi aut appetendi formaliter. Quod autem hic motus de facto supponat principium viuens, imò & appetens, patet ex eo, quod sit motus voluntarius, vt constat ex modo & ordine quo fit iam huc iam illuc, pro appetitu animantis; iam primò vnus pes mouetur, postea alter suo ordine: quæ omnia indicant potentiam aliquam ex cognitione & appetitu illum motum efficientem. Hæc in meâ sententiâ sunt certa. Volo autem ostendere, quomodo in sententiâ, constituente vitam physicam in motu immanenti, possit defendi, potentiam loco-motiuam, vt talem, esse formaliter vitale.

Pro quo aduerte Primò, hîc posse esse duas quaestiones: alteram, Vtrum potentia loco-motiuæ vitalis sit; alteram, Vtrum motus localis vitalis sit. Et licet hæc duæ difficultates videantur coincidere in vnam, re tamen verè distinctæ sunt: etenim sententiâ est valde communis, potentiam loco-motiuam non distingui ab appetitu; ex quo necessariò inferitur, eam esse vitale in se, sicut est appetitus, quantumuis motus localis vitalis non sit. Imò in nostra sententiâ, non distinguente potentias ab animâ, certius est, eas quaestiones esse distinctas: nam potentia loco-motiuæ ex parte recti, seu in se vitalis est necessariò, idque independentem ab eo quod motus localis sit vitalis.

In præfenti ergo intendimus, potentiam loco-
motiuam non solum esse vitalem in se, quatenus
non distinguitur ab anima, sed etiam formaliter,
prout comparatam cum motu locali, vitalem esse,
se, & ut clarius loquar, motum localem esse vita-
lem in actu secundo.

105 Aduerte Secundo, duplicem esse motum loca-
lem, vnum à se, aliud ab altero. Motus localis
ab alio non est vitalis, idque in omnium senten-
tiâ. Ratio est, quia omnia entia, etiam non vita-
lia, capacia sunt moueri ab alio, lapides, ligna,
aqua, &c. Quæstio ergo in præfenti est de mo-
tu à se.

Tertio aduerte, quo in motu locali distinguen-
da, & actionem productiuam ipsius vibrationis,
quæ actio communiter dicitur motus; & termi-
num illius, scilicet præfentiam localem seu vbi-
cationem, quâ formaliter res fit præfens spatio
imaginario; quam vibrationem naturâ suâ vita-
lem non esse, certissimum est, quia eiusdem speci-
ei est vibrationis, quâ sum præfens Gymnasio v. g.
siue à me siue ab alio ibi positus sum. Nec est vi-
lum fundamentum, ad distinguendas specie eas
vibrationes; ergo ea vibrationis ex specie suâ non
106 est immanens, ergo nec vitalis. Vnde, qui ad
rationem vitæ requirunt, terminum esse naturâ
suâ immanentem, consequenter tenentur dicere,
motum localem formaliter non esse vitalem, nisi
velint dicere, ipsum terminum esse immanen-
tem, quatenus per eandem in specie actionem
non potest ab extrinseco provenire, licet per
aliam diuersam possit: sicut etiam alius dicitur
terminus nutritionis naturâ suâ immanens, quia,
licet utrumque possit ab extrinseco provenire,
non tamen per actionem nutritiuam. sed hoc po-
tius est dicere, actionem naturâ suâ esse imma-
nentem, quàm terminum ipsum.

His positis, facile probatur, in sententiâ com-
muni, cum motum esse vitalem nam actio, quâ
præfentia localis producit, à potentia se mouen-
te, naturâ suâ immanens est, ergo illa est vitalis,
ergo motus localis vitalis est. Vtrique conse-
quentia est bona. Antecedens probatur solutione
obiectionis, quæ adduci potest ad id negandum,
vbi simul reddetur politica ratio pro hac con-
clusionem.

107 Dices cum aliquibus recentioribus contra-
rium opinantibus: Actio quâ manus seipsam
mouet, non est diuersa in specie ab eâ quâ mouet
aliam manum; sed, quâ mouet aliam, non est im-
manens, ut per se patet, ergo nec quâ seipsam
mouet. Maior probatur, reliqua enim manifesta
sunt; quia illæ duæ actiones habent eundem ter-
minum, subiectum, & principium; etenim præ-
fentia localis vtriusque est eadem specie, ut nuper
diximus: item vtrique manus est eiusdem speci-
ei, ergo principium, subiectum, & terminus
eiusdem sunt speciei; ergo & actiones, quæ non
diuersificantur, nisi vel à subiecto, vel à princi-
pio, vel à termino. Iam dixi supra, & in Physi-
cis ostendi, ex solo modo tendendi præcisè posse
actiones specie diuersificari; imò ex hoc solo ca-
pite docui, specificari actionem nutritiuam à ge-
neratiuâ: ergo quia principia, subiecta, & termi-
ni motus à se, & motus in alio, eiusdem sunt spe-
ciei, non inferitur, etiam actiones specie simi-
les esse.

Sed adhuc vrgebis: Fateor, non inferri inde si-

militudinem actionum, verum nec etiam inferri
diuersitatem earum; imò nisi aliunde colligatur,
quoties principium, subiectum, & terminus, eiu-
dem est speciei, & actiones eiusdem esse specie
dicendum est, quia non sunt diuersificandæ emi-
tates sine fundamento. Respondeo, me non in-
ferre diuersitatem harum actionum ex similitu-
dine principiorum, sed ex diuersis dispositio-
nibus quæ ad eas actiones requiruntur, ex quibus
etiam communis sententiâ inferri diuersitatem
nutritionis à primâ generatione. Requiritur autem
diuersas dispositiones ad vnum, ab eis quæ ad
alium motum, certissimum est: etenim ut manus
mouetur ab aliâ manu, non requirit eas dispo-
sitiones quas ut seipsam moueat, ideoque potest
pes vel manus incapax se mouendi, moueri ab al-
terâ manu vel pede, ergo ex parte subiecti diuer-
sæ dispositiones requiruntur ad recipiendum
motum à se, quàm ad recipiendum ab alio. Item
ex parte principij mouentis requiruntur etiam di-
uersæ dispositiones ad se mouendum, quàm ad
mouendum alium: potest enim, & sæpè contin-
git, hominem velocissimum ineptum esse ad mo-
uendum alios, vel saltem non ita aptum, quia ca-
ret viribus, & è contrario hominem potentem se
cum mouere plures, quia pollet viribus, non pos-
se seipsam velociter mouere; item cum, qui po-
test proicere à se longè alia corpora, non tamen
posse se mouere: ergo diuersæ omnino dispo-
sitiones requiruntur ad vnum quàm ad alium mo-
tum, ergo sunt diuersi in specie. Confirmatur ex
dictis de nutritione, & primâ generatione: quia
enim homo aptus nutritioni potest esse ineptus
generationi, & è contrario ineptus nutritioni esse
aptus generationi, non malè inferitur, generatio-
nem primam & nutritionem specie differre; sed
hoc idem contingit in his motibus, ut vidimus,
ergo motus hi specie differunt inter se, sicut &
generatio & nutritio.

Secundo posset quis respondere obiectioni su-
prâ factæ, negando, eadem esse principia motus à
se & motus ab alio; quia ad se mouendum præ-
cisè concurrat immediatè appetitus & potentia
loco-motiva, si distincta sit, ad mouendum vero
aliud corpus concurrunt etiam impulsus in illo im-
pressus, qui impulsus est qualitas quedam natu-
râ suâ productiua motus in illo corpore in quo
est, ut patet quando proicitur lapis (motus enim
ille causatur ab impulsu, quem lapidi imprimi
proiciens) ergo cum ad mouendum aliud cor-
pus debeat imprimi impulsus in illo corpore,
semper motus ab alio oritur à diuersis princi-
piis in specie, quàm motus à se; impulsus enim
& potentia loco-motiva, quæ sunt principia co-
rum motuum, specie differant.

Contra hanc solutionem videtur gravis esse
difficultas: quia licet, quando corpus proicitur
longè, necessarius videatur impulsus à quo cau-
setur immediatè motus ille, quando tamen homo
secum trahit corpus, non videtur necessarius
prædictus impulsus. cur enim immediatè non
producat homo & motum sui, & motum corporis
quod secum trahit: est enim illi sufficienter ap-
proximatum, ut immediatè possit producere il-
lum motum.

Sed dices: Quando homo v. g. mouet secum
corpus aliquod, duo præstat: aliud, sustentare
ipsum corpus; aliud, illud mouere. Licet ergo non
requi-

requiritur impulsus ad illud mouendum, saltem requireretur ad illud sustentandum, & resistendum illius grauitati. Sed contrā, quia terra non imprimat impulsu in homines quos sustentat, nec homo imprimat impulsu in vestes, ergo ad sustentandum corpus non requiritur impulsus. Ratio a priori est, quia possit impenetrabilitate corporum eo praecluse, quod quis conferret proprium Vbi, intelligitur sustentare corpus, quod supra ipsum est, quin in illud imprimat impulsu: sicut paries impedit transitum ob impenetrabilitatem, & resistentiam propriam sine villo impulsu, ergo neque ad mouendum corpus, neque ad illud sustentandum, requiritur impulsus; ergo non sunt diuersa principia motus in se, & motus in alio, vt contendebat secunda solutio. Igitur non est recurrendum, vt explicetur diuersitas inter motum a se & motum ab alio, ad diuersitatem specificam principiorum, sed ad diuersum modum tendendi, probatum supra ex variis & diuersis dispositionibus quae ad illos requiruntur. Hae quidem valde probabilia sunt; qui tamen eos duos motus esse omnino similes dicere veller, & consequenter neutrum esse vitalem, etiam in sententiā ponente vitam in solo motu per se ab intrinseco, non facile posset reici.

SECTIO III.

Quae sint viuientia in actu secundo.

EXPLICVIMVS hucusque, quae sint viuientia in actu primo, nunc restat pro complemento huius Sectionis explicare, quae sint in actu secundo, quae facile ex dictis cognoscuntur: omnis enim actio principij viuientis vt talis erit vitalis in actu secundo, & terminus illius actionis erit etiam vitalis saltem per denominationem extrinsecam ab actione, igitur cognitio principij vitali cognoscetur actio vitalis in actu secundo. Hinc fit, actionem nutritiuam vitalem esse in actu secundo, item actionem productiuam cognitionum & appetitionum, item actionem loco-motiuam a se, seu motum localem, iuxta sententiam communem, vt paulo ante diximus.

VLTERIUS, productionem habituum naturalium, productionem specierum ab intellectu in se, etiam in sententiā communem esse vitales (non verò in nostrā) ostensum est, quia haec omnes actiones oriuntur ex principijs viuientibus in actu primo formaliter vt viuientibus. Dico formaliter vt viuientibus, quia potest ex principio viuienti actio non vitalis oriri, vt prima generatio, quae oritur ab animā viuente, vitalis tamen non est. Item productio passionum, si quas habet anima, non est vitalis, etsi oriatur a principio vitali; & in nostrā sententiā idem est de motu locali. Ratio est, quia in ordine ad has actiones materialiter se habet vitalitas principij, ideoque non oriuntur a principio viuente formaliter, sed materialiter tantum.

Secundò queri potest, quod sint possintue esse viuientium genera. Et quidem quantum ad questionem de facto, facile constat, tria tantum esse inter se distincta, vegetatiuum plantarum, sensitiuum brutorum, intelligentium hominum, Angelorum, & Dei. Verum est, in his etiam includi in communi sententiā aliud genus, nempe se mouentium localiter motu progressiuo, aut dilationis, aut compressionis, quod genus viuientis non reperitur separatim a gradu sentientium, sed in omnibus sentientibus, ideoque non constituit quartum gradum a reliquis distinctum, etiamli formaliter diuersum genus sit.

Quae vt intelligas, aduerte, praedicta trium viuientium genera posse inter se dupliciter comparari. Primò, vt gradus vnicus vegetatiui plantae comparetur cum sensitiuo aut intellectiuo alterius bruti & hominis v.g. & vt sic realiter distinguuntur illi gradus, imò vt sic etiam gradus sentiendi inter se distinguuntur, & gradus intelligendi inter se; nam sensitiuum Petri realiter distinguitur a sensitiuo Ioannis & equi. Secundò, posse comparari hos gradus inter se, scilicet intra idem suppositum; vegetatiuum v.g. Petri cum sensitiuo & intellectiuo eiusdem; vt sic autem sunt idem realiter in homine omnes tres, in bruto duo, quod constat ex saepe dictis supra, & in Logica, vbi ostendi, in quolibet viuente vnicam dari animam, a qua omnes operationes vitales procedunt, item & gradus superiores non distingui realiter ab inferioribus.

Circa possibilitatem verò graduum viuientium **PRIMA SIT CONCLUSIO**. Si vita in motu per se ab intrinseco indebito pro primo instanti consistat, de potentia absolutā non repugnat viuens quod nec vegetatiuum nec sensitiuum sit, sed praecise loco-motiuum sui, aut habens virtutem se ab intrinseco variis coloribus pingendi, producendive in se alia accidentia sibi pro primo instanti indebita. Ratio huius est, quia viuens constituitur per operationem immanentem, postquam constitutum est in suo esse connaturali; sed illud haberet operationem immanentem, etsi non esset cognoscituum nec vegetatiuum, ergo viueret, sicut de facto viuunt animal per motum localem, viuunt pauo per variam colorum productionem a se. Praeterea haec operationes non sunt inter se ita connexae, vt repugnet de potentia absolutā aliquod principium virtutem habens praecise ad vnam ex illis, ergo, &c.

SECUNDA CONCLUSIO. In meā sententiā tale viuens repugnat, quia motus praecise ab intrinseco & indebitus non constituit viuens. Video, hic posse rursus esse de nomine questionem; sed ego loquor consequenter ad ea quae supra dixi, & probaui.

TERTIA CONCLUSIO. Potest esse viuens substantialiter simplex materiale: & spiritali non est dubium, nam de facto talis est Angelus. Haec Conclusio supponit, quae in fine libri primi Physicæ diximus, posse de potentia absolutā dari corpus simplex. Quo posito, illud posse esse viuens, probatur: quia posset habere potentiam loco-motiuam a se, item & virtutem se ab

111 intrin-